

Dorothea (Dolly), Clemens Schönborn gróf, német katonatiszt özvegyének háza. Ez az első ismert levele a háború után Károlyi Mihályéknak írtak közül; mint szövegéből kitűnik, a levelezést már korábban felújították. Ez magyarázza, hogy nem ír kisebb lánya házasságáról, vejei haláláról – ezeket előző leveleiben közölte.

² Károlyi Mihálynéknak ezt a levelét nem ismerjük, mint ahogy az ő és férje több, a háború után Erzsébethez írt levelét sem. A válaszból azonban nyilvánvaló, hogy Angliából írta, ahol Londont és vidéken élő leányát is meglátogathatta. Károlyi Évának egyébként számos, szüleihez írt levelét ismerjük, de mivel ezek családi jellegűek, politikai érdekességű vagy Magyarországra vonatkozó részeket nem tartalmaznak, közlésüktől eltekintettünk.

³ Itt: otthon (angol).

⁴ Nem terhelt, itt: kifogástalan (német).

⁵ Eszerint Károlyi Éva meghívta Károlyi Erzsébet unokáját, éljen velük Angliában. és segítsen kis gyermekei nevelésében. „Sysko” végül valóban nevelőnőként helyezkedett el, de Firenzében.

⁶ Georgie, György – Károlyi Erzsébet kisebbik fia.

⁷ A továbbiakban az unokák állapotáról és az élelelmhiányról van szó.

⁸ Utalás arra, hogy Károlyi Mihály, amint tehetette – 1946. decemberben –, diplomata-útlevéllel, Judith lánya kíséretében, meglátogatta nővérét Bayrisch Zellben. Látogatásáról Károlyi Erzsébet ezt írta 1947. március 24-én Károlyi Mihályné barátnőjének, a háború kezdete óta Amerikában élő Je. Olhinának: „el nem képzelheti, milyen öröm volt ismét látnom Mihályt, a szörnyű, kegyetlen háborús évek után, mialatt semmi hírt nem kaptam tőlük! Reszkettem, ahányszor csak London bombázásáról hallottam, tudva, hogy folytonos veszélyben élnek... Mihály javasolta, hogy térjek haza Magyarországra, ő gondoskodna rólam. De nincs már otthonom, ahova menjek, és nem válnék meg gyermekeimtől...” (*PIL 704. f. vegyes*) Olhina 1947. február 20-án vette fel vele a kapcsolatot, csomagot küldött az USA-ból, és felajánlotta, hogy igazolja György fia náciellenes magartását a háború előtt.

⁹ Leveskocka (német).

¹⁰ Ezt a levelet nem ismerjük.

¹¹ Egy üveg dzsem (angol).

346. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. október 18.)

Mellékelten küldöm a párizsi közlekedési sztrájkra vonatkozó újságvivádatokat. Ezzel kapcsolatban jelentem, hogy Párizsban általában úgy ítélik meg ezt a sztrájkot, mint a választás szükségszerű politikai velejáróját. A párizsi sajtó cikkeiből ugyan világosan kiderül ez az összefüggés, de külön is hangsúlyozni kívánom, hogy a sztrájkot a földalati vasút autonóm, a CGT-hez¹ nem tartozó szindikalista szervezete robbantotta ki. Ennek az anarchoszindikalista szervezetnek az élén egy Clément nevű volt jobboldali tűzkeresztes áll, akinek állítólag közeli kapcsolatai vannak a de-gaulleista Rassemblement Populaire Française-vel. Nyilvánvaló tehát, hogy a sztrájkot azért provokálták ki, hogy a párizsi lakosságot a CGT, különösen a kommunisták ellen hangolják. A CGT eleinte nem támogatta a sztrájkot, de látván annak alig titkolt politikai célzatát, a provokációra a sztrájk kiszélesítésével és teljes erejű támogatásával felelt. Erre az autonóm szervezet igyekezett a sztrájkot lefűjni, mondván, hogy ők csupán bérkövetelésekkel léptek elő, és nem kívántak a sztrájk politikai jelleget adni. Ez a visszavonulás kudarcot vallott. A sztrájk tovább terjedt; ma már a jobboldal látja, hogy a fegyver visszafelé sült el. Noha kétségtelen, hogy a párizsi lakosságot a sztrájk elkedvetlenítette és a hivatalos szakszervezetek ellen hangolta némileg, ugyanakkor az egyes szakmák (kereskedelmi tengerészet, villany és gáz) munkásainak győzelme szerte az országban megerősítette az ellenállást a jobboldallal, sőt a kormánnyal szemben is. Miután fent említett autonóm szindikalista szakszervezet csak jelentéktelen havi 300 frankos béremelést tudott elérni, akarat ellenére kénytelen volt a sztrájkot tovább folytatni, mert különben a munkások nyomban ellene fordultak volna.

Általában a sztrájkokkal kapcsolatban a legkülönbözőbb véleményeket hallottam. A szocialisták körében például a kiélezett helyzetet a varsói konferencia következményének tartják. A kommunisták viszont azt hangoztatják, hogy ez a magyarázat már csak azért sem helytálló, mert hiszen a sztrájkot nem ők robbantották ki. A középpártok nő-

vekvő idegességgel szemlélik a helyzetet, mert ők semmiképpen sem nyerhetnek ezen. A kormányt képviselő pártok két malomkő között őrlődnek. A sztrájkterők alkalmazása és az erőszakos intézkedések a munkásság körében elkeseredést váltanak ki, míg a jobboldal tehetetlenséggel vádolja a kormányt. Legújabb értesüléseim szerint a kormány a választások előtt semmiképpen sem akart megegyezni, noha tudta, hogy a megegyezés elodázása csak De Gaulle-nak használhat, de a kisebbik rossz elve alapján inkább ezt a megoldást választotta.

A növekvő idegességhez hozzájárult Clayton amerikai gazdasági miniszter lemondása, akit pedig a Franciaországnak nyújtandó amerikai segélyek előharcosának tekintettek. Ugyanakkor Amerikából olyan hangok hallatszanak, hogy csak a sztrájkok erőszakos letörése után várható valamiféle segély. Ezzel szemben most már az állami funkcionáriusok sztrájkja is fenyeget, és egyáltalában nem valószínű, hogy a választások után a sztrájkhullám gombnyomásra megszűnik. Ez csak akkor lenne lehetséges, ha a jobboldal széles körű egységfrontot tudna teremteni, és a középpártok között mindenféle ellentétet fel tudnának számolni. A jobboldal kissé a bűvészinasra emlékeztet. Szeretne mindent visszacsinálni és más eszközökhöz nyúlni, de ez már nem lehetséges. Természetesen a választás eredményének politikai hatását nem lehet figyelmen kívül hagyni. Ennek az eredménynek valószínűleg hatása lesz magára a sztrájkhullámra is. Állítólag vidéken erősödik a baloldal, míg Párizs belső kerületei erősen jobbra tolódtak, és így először áll elő a francia történelemben az a helyzet, hogy a forradalmi irányzat centruma nem a fővárosban van.²

MOL XIX-J-1-k 8. doboz (eredeti)

¹ CGT (Confédération Générale du Travail) - 1895-ben alakult francia szakszervezeti szövetség. A kommunista szakszervezetek 1922-ben kiváltak belőle, majd 1936-ban újra egyesültek. 1947-ben viszont a szocialisták váltak ki, és megalakították a Force Ouvrière szakszervezeti szövetséget, míg a CGT kommunista vezetés alatt maradt.

² Ez a jelentés tipikus példa a forrásközlésnek a bevezetőben jelzett problémáira. Nyilvánvalóan nem Károlyi (hanem Havas) fogalmazta, némely állításai kétséget keltőek; Károlyi mégis aláírta, tehát az ő jelentése, akkor is, ha a magyar-francia kapcsolatokhoz nincs köze, és nem sokkal Párizsba érkezése után íródott, amikor még sem neki, sem Havasnak nem voltak alapos elképzelései a francia politikáról.

347. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. október 21.)

A mai napon látogatást tettem a Quai d'Orsay-n Bidault külügyminiszternél,¹ és vele mintegy háromnegyed óráig tartó beszélgetést folytattam. A beszélgetés első részében Magyarország kül- és belpolitikai helyzetéről volt szó, a második részében a francia politikai viszonyokról. Bidault rendkívül óvatos társalgó, aki mesterien használja fel a francia nyelv szubtilitásait oly módon, hogy úgyszólván csak érezteti a véleményét, és azt soha precízen ki nem fejezi. Ha az ember kérdésekkel precizírozni akarja véleményét, akkor a válaszadás elől kitér, és ezért meg kell elégedni a Bidault által hangoztatott à peu près²-kel.

A beszélgetés elején éreztette velem, hogy a francia politikai élet vezetői „nem mindig örültek” a magyarországi eseményeknek. Amikor megkérdeztem, hogy ez mire vonatkozik, akkor válaszából megállapíthattam, hogy a Nagy Ferenc-féle összeesküvés szereplőinek kezelésére célzott. Bidault ennek kapcsán azt állította, hogy senki sem hiszi, hogy Magyarországon összeesküvés volt, és csalódásának adott kifejezéstafelett, hogy olyan intelligenciájú emberek, mint a magyar baloldal vezetői „egy ilyen dolgot rendez-